

Till

Kungl. Skolöverstyrelsen.

Sedan Kungl. Skolöverstyrelsen anmodat Akademiskt bildade kvinnors förening att yttra sig över 1936 ars lärarutbildningssakkunnigas Betänkande angående utbildningen av lärare etc., får föreningen värdsamt anföra följande. Föreningen har härvid begränsat sitt yttrande till att enbart omfatta de med högre lärarinneseminariet och ämneslärarinneinstitutionen förknippade frågorna.

Den avveckling av Högre lärarinneseminariet, som de sakkunniga föreslagit, har föreningen vid flera föregående tillfällen påyrkat, och föreningen uttrycker därför sin tillfredsställelse med de sakkunnigas förslag. Däri ligger ju i och för sig intet underkännande av den obestriddiga insats, som gjorts i det svenska undervisningsväsendet av vid Högre lärarinneseminariet utbildade lärarinnor, men för framtiden finner föreningen en enhetlig utbildning för manliga och kvinnliga lärare i alla avseenden önskvärd. Som ett ytterligare skäl utöver vad de sakkunniga anfört vill föreningen endast fästa uppmärksamheten på den omständigheten, att seminariet, om den av de sakkunniga föreslagna spärren för tillträde till lärarbanan genomfördes, med all sannolikhet skulle bli reträttplats för de kvinnliga studerande, som ej vunnit inträde vid universiteten.

De sakkunniga ha jämväl föreslagit en avveckling av ämneslärarinneinstitutionen vid de allmänna läroverken. Också i denna fråga har Akademiskt bildade kvinnors förening tidigare framställt yrkanden, som i princip sammanfalla med de sakkunnigas förslag. Särskilt vill föreningen uttrycka tillfredsställelse med de sakkunnigas förslag, att de ämneslärarinnetjänster, som redan äro besatta med adjunktskompetenta krafter, från 1 juli 1940 skulle ombildas till adjunkurer. Denna kategori av kvinnliga lärare utgör, som föreningen i skrivelse till Kungl. Maj:t i dec.

1938 i underdanighet framhållit, en i 1937 års löne reglering missgynnad grupp, i det att de adjunktskompetenta ämneslärarinnorna tidigare avlönats sasom kvinnliga adjunkter men nu jämställts med övriga ämneslärarinnor och placerats två lönegrader under de kvinnliga adjunkterna.

De sakkunniga föreslä, "att en adjunktstjänst vid varje samläroverk reserveras för kvinnlig och - i konsekvens härmed - en adjunktstjänst för manlig innehavare". Sådant adjunktstjänst, som ledigförklarats för enbart kvinnliga sökande, skulle stå öppen även för personer, som före 1 juli 1944 avlagt lärarinneexamen. Enligt de sakkunnigas förslag till övergångsbestämmelser skulle vidare till adjunktstjänst ombildad ämneslärarinnetjänst stå öppen för sökande med lärarinneexamen. Till frågan, huruvida så skulle kunna ske med mer än en tjänst vid varje läroverk, synas de sakkunniga ej ha tagit ställning.

Genom införandet av dessa bestämmelser ha de sakkunniga tydligen dels velat säkerställa skolans behov av såväl manlig som kvinnlig arbetskraft vid samläroverk, dels också velat bereda de vid lärarinneseminarium utexaminerade ersättning för att de berövas möjligheten att söka ämneslärarinnetjänster vid de allmänna läroverken.

Sakkunnigförslaget synes emellertid föreningen av följande skäl ej erbjuda fördelar, som äro tillräckliga för att uppväga de nackdelar det måste medföra.

Att vissa tjänster reserveras för manliga, respektive kvinnliga sökande synes föreningen i och för sig i möjligaste mån böra undvikas, då full likställdhet bör eftersträvas och det även ligger i skolornas eget intresse att den bäst meriterade erhåller en ledigförklarad tjänst. En anordning i enlighet med de sakkunnigas förslag skulle troligtvis på icke önskvärt sätt komma att gynna de till antalet färre kvinnliga akademikerna på männens bekostnad, då ju de seminarieutbildade sasom de sakkunniga också framhållit (s. 216) i konkurrensen med de kvinnliga adjunktskompetenta komme att stå tillbaka.

Skolans behov måste dock här otvivelaktigt ställas främst. Om emellertid reserverandet av tjänster för manliga, respektive kvinnliga sökande skulle innebära, att vissa bestämda tjänster alltid ledigförklarades för manliga, respektive kvinnliga sökande, skulle detta enligt föreningens uppfattning ej vara lyckligt. Det skulle t.ex. kunna inträffa, att vid ett läroverk av den minsta typen med endast 4 ordinarie lärare de två "fria" adjunkturerna äro besatta med kvinnliga innehavare. Att under sådana omständigheter en tjänst skulle ledigförklaras för enbart kvinnliga sökande, betingas ej alls av skolans behov, då i detta fall troligtvis en manlig lärarkraft vore önskvärd. Tendenserna i de senaste årens utveckling visa enligt de sakkunnigas beräkningar, att antalet kvinnliga adjunk-

ter befinner sig i raskt stigande, och i själva verket torde det blott vara i undantagsfall, som förhållandena påfordra inrättandet av speciella manliga, respektive kvinnliga tjänster. Då tillsättandet av nya tjänster ju alltid föregås av noggrann prövning av läroverkets behov, kunde alltså garantier för att sam-läroverken erhöles manliga, respektive kvinnliga ordinarie lärarkrafter ändå upprätthållas, om en bestämmelse infördes, att tjänster, då förhållandena så påfordra, kunna ledigförklaras för enbart manliga, respektive kvinnliga sökande.

En sådan bestämmelse förutsätter emellertid liksom de sakkunnigas förslag en revision av behörighetslagen.

Den bärande motiveringen för de sakkunnigas förslag är helt visst också mindre undervisningens behov än en i och för sig rimlig strävan att bereda de seminarieutbildade bättre anställningsmöjligheter. Det synes dock föreningen, att det vore lyckligare, om detta mål kunde nås på annan väg, t.ex. genom att de från lärarinneseminarium utexaminerade beredes tillfälle att med vissa lättnader förvärva adjunktskompetens. Så kunde ske genom avläggande av prov för filosofie ämbets-examen i förslagsvis två ämnen; en liknande anordning förefinnes redan nu i stadgan för kommunala flickskolor (036,6 c).

Enligt föreningens förmenande är det i detta sammanhang värt att uppmärksamma, att sedan vid de kommunala flickskolorna m.fl. läroanstalter genom 1930 års löne-reglering de adjunktskompetenta lärarna jämställts med adjunkter vid de allmänna läroverken, tjänster vid dessa skolor i långt större utsträckning än hittills måste komma att locka såväl manliga som kvinnliga sökande med adjunktskompetens. Under sådana omständigheter synes man svarligen, såsom de sakkunniga sökt göra, kunna beräkna det antal platser, som i framtiden skulle komma att besättas med seminarieutbildade. Med hänsyn till dessa lärarinnors osäkra anställningsmöjligheter synes det därför föreningen angeläget, att så många som möjligt av dem beredas tillfälle att genom komplettering av sin examen erhålla adjunktsbehörighet. På så vis skulle enhetlighet i fråga om den formella kompetensen snabbare uppnås och några undantagsbestämmelser ej behöva införas.

Stockholm den 1 maj 1939.

För Akademiskt bildade kvinnors förening